

Sygn. akt IV U 1617/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Bogusław Łój

Protokolant: sekretarz sądowy Joanna Dejewska vel Dej

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2020 r. w Zielonej Górze

sprawy z odwołania **A. K.**

od decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Z.

z dnia 16.05.2019 r. znak (...),(...)

(...)

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego rolników

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, iż w okresie od 01.01.2010 r. wnioskodawca A. K. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia chorobowego, macierzyńskiego i emerytalno-rentowemu;

II. oddala odwołanie w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Z. na rzecz odwołującego A. K. kwotę 120 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

sędzia Bogusław Łój

Sygn. akt IV U 1617/19

UZASADNIENIE

Decyzją z 16.05.2019 r., znak: (...), Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził w przypadku A. K. ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego, a także emerytalno-rentowego od 01.01.2008 r. do 04.02.2008 r., od 01.04.2008 r. do 31.05.2008 r., od 01.01.2010 r.

Jako podstawę prawną decyzji Prezes wskazał art. 36 ust. 1 pkt 1 oraz art. 3a ust. 1, art. 5a ust. 1, a także art. 7, art. 8 ust. 1, 2 i 2a i art. 16, art. 17 ust. 1 i 3 ustawy z 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, jak również art. 83a ust. 1 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

W uzasadnieniu Prezes podał, że A. K. został objęty ubezpieczeniem społecznym rolników w KRUS od 01.01.2007 r. i do 31.12.2009 r. podlegał ubezpieczeniu z mocy ustawy, natomiast od 01.01.2010 r. rozpoczął wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej. Zgodnie ze świadectwami pracy, w okresach od 05.11.2007 r. do 04.02.2008 r. oraz od 18.02.2008 r. do 31.05.2008 r. podlegał innemu ubezpieczeniu społecznemu, a więc nie spełnia warunków

podlegania w KRUS w okresach od 01.01.2008 r. do 04.02.2008 r. oraz od 01.04.2008 r. do 31.05.2008 r., gdyż ubezpieczenie powstaje z pierwszym dniem kwartału, w którym powstało ubezpieczenie, a ustaje z ostatnim dniem kwartału, w którym ubezpieczenie ustało.

Mając na uwadze powyższe, objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników po korekcie okresów podlegania z tytułu zatrudnienia nastąpiło od 01.06.2008 r. i trwało do 31.12.2009 r., a więc rozpoczynając prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej od 01.01.2010 r. A. K. nie spełniał warunków pozostania w ubezpieczeniu KRUS, gdyż wymagany okres 3 lat nie został zachowany.

Decyzją z 16.05.2019 r., znak: (...), Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził nadpłatę na koncie A. K. z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników w kwocie 23 562,00 zł.

Jako podstawę prawną decyzji Prezes wskazał art. 41b ust. 10-15 oraz art. 52 ust. 1 ustawy z 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w zw. z art. 72 § 1 pkt 1 i 4, art. 73 § 1 pkt 1 i 5, art. 77 § 1 pkt 2, art. 77b § 2 i 4 Ordynacji podatkowej.

W uzasadnieniu stwierdzono, że nadpłata składek na ubezpieczenie społeczne rolników powstała w wyniku wyłączenia z ubezpieczenia społecznego rolników z okresem wstecznym.

W odwołaniach od powyższych decyzji A. K. zaskarżył te decyzje w całości, zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych poprzez błędne przyjęcie, że odwołujący się wprowadził organ w błąd nie ujawniając, że w okresach od 05.11.2007 r. do 05.02.2008 r., od 18.02.2008 r. do 31.05.2008 r., od 11.05.2008 r. do 23.05.2011 r., od 21.07.2011 r. do 24.08.2011 r. oraz od 17.08.2012 r. do 16.10.2017 r. podlegał innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia.

Wobec powyższego zarzutu odwołujący się wniósł o zmianę zaskarżonych decyzji poprzez stwierdzenie, że podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego oraz emerytalno-rentowego w okresie od 01.01.2008 r. do 24.02.2008 r., od 01.04.2008 r. do 31.05.2008 r. oraz od 01.01.2010 r.

Ponadto wniósł o zasądzenie od pozwanego organu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu znalazło się rozwinięcie powyższych zarzutów i wniosków.

W odpowiedziach na odwołania pozwany organ rentowy Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Z. wniósł o oddalenie odwołań w całości, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonych decyzjach.

Na podstawie art. 219 k.p.c. sąd połączył sprawy z obu odwołań w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Odwołujący się A. K. po raz pierwszy zgłosił się do ubezpieczenia społecznego rolników 13.01.1997 r., prowadząc działalność rolniczą na gospodarstwie o wielkości 4,16 licząc w hektarach fizycznych, 1,91 licząc w hektarach przeliczeniowych.

Ostatnie zgłoszenie nastąpiło od 01.07.2007 r.

Decyzją z 22.01.2007 r. KRUS stwierdził podleganie przez odwołującego się ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie, a także na emerytalno-rentowe od 01.01.2007 r. (od pierwszego kwartału 2007 r.).

Decyzja zawierała informację, że rolnik jest zobowiązany, nie czekając na wezwanie, w ciągu 14 dni, informować Kasę o okolicznościach, mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności, np. podjęcie pracy lub pozarolniczej działalności gospodarczej, rodzącej obowiązek podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu.

Informacja wskazywała też, że rolnik, który podlega ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej opodatkowanej zgodnie z przepisami o zryczałtowanym podatku dochodowym lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu jeśli nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym.

Ponadto rolnik, o którym mowa powyżej, podlega nadal ubezpieczeniu społecznemu rolników, jeżeli w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu tej działalności, złoży Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia.

Okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akt organu rentowego, w tym treści decyzji, k. 67-67v.

Odwołujący się był zgłoszony do ubezpieczeń społecznych jako pracownik w okresach:

- od 05.11.2007 r. do 04.02.2008 r.;
- od 18.02.2008 r. do 31.05.2008 r.;
- od 11.05.2011 r. do 23.05.2011 r. (zgłoszenie dokonane przez niemieckiego pracodawcę);
- od 21.07.2011 r. do 24.08.2011 r. (zgłoszenie dokonane przez niemieckiego pracodawcę);
- od 17.08.2012 r. do 16.10.2012 r. (zgłoszenie dokonane przez niemieckiego pracodawcę).

Dowód: pismo ZUS z 31.01.2017 r., k. 101 akt organu rentowego.

Odwołujący się był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w okresach od 05.11.2007 r. do 04.02.2008 r., od 18.02.2008 r. do 31.05.2008 r. – w (...) w L..

Dowód: świadectwa pracy, k. 103-104v akt organu rentowego.

Odwołujący się był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w firmie (...), G. w okresach od 11.05.2011 r. do 23.05.2011 r., od 21.07.2011 r. do 24.08.2011 r. i od 17.08.2012 r. do 16.10.2012 r.

Dowód: umowy o pracę, k. 105-106v, zaświadczenie o zarobkach, k. 107, pismo ZUS z 31.01.2017 r., k. 101 akt organu rentowego.

Od 01.01.2010 r. odwołujący się rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej we W. w zakresie działalności taksówek osobowych, co zgłosił w KRUS 18.11.2009 r.

Dowód: zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej, k. 68 akt organu rentowego.

W oświadczeniu złożonym w KRUS 27.11.2009 r. odwołujący stwierdził, że podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy od 1997 r., a od 01.01.2010 r. rozpoczyna działalność gospodarczą w zakresie transportu osobowego – TAXI we W..

Odwołujący sporządził to oświadczenia na formularzu sporządzonym przez pozwany organ rentowy wskazując, zgodnie z prawdą, na wszystkie okoliczności, których złożenia wymagał sam pozwany organ rentowy. W żadnym z punktów oświadczenia nie była wskazana okoliczność trzyletniego nieprzerwanego ubezpieczenia rolników jako przesłanki pozostania w systemie rolniczego ubezpieczenia osoby rozpoczynającej prowadzenie działalności gospodarczej.

To oświadczenie było jednakże podstawą do wydania przez pozwanego decyzji z dnia 23.11.2009 r. (k. 71 akt organu rentowego) stwierdzającej spełnienie przez odwołującego warunków do dalszego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników po podjęciu pozarolniczej działalności gospodarczej.

Dowód: oświadczenie, k. 72 akt organu rentowego.

Decyzją z 23.11.2009 r. Prezes KRUS stwierdził spełnianie przez odwołującego się warunków do dalszego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników po podjęciu pozarolniczej działalności gospodarczej i wynikający z powyższego obowiązek opłacania w podwójnej wysokości składki podstawowej na ubezpieczenie emerytalno-rentowe od stycznia 2010 r.

Dowód: decyzja, k. 71 akt organu rentowego.

W 2010 r. odwołujący się osiągnął przychód w wysokości 3 467,00 zł.

W kolejnych latach przychód wyniósł:

- w 2011 r.: 3 395,50 zł;
- w 2012 r.: 2 729,00 zł;
- w 2013 r.: 4 174,00 zł;
- w 2014 r.: 3 079,00 zł;
- w 2015 r.: 3 045,00 zł;
- w 2016 r.: 3 341,00 zł;
- w 2017 r.: 3 490,00 zł;
- w 2018 r.: 5 008,00 zł.

Dowód: zaświadczenia o wysokości obrotu, k. 73, 78, 81, 83, 84, 87, 90, 95, 96 akt organu rentowego.

Odwołującemu się zależy na tym, by w spornych okresach być objętym ubezpieczeniem społecznym rolników. Gdyby wiedział w 2009 r., że zgłoszenie działalności będzie skutkowało wyłączeniem z ubezpieczenia społecznego rolników, odczekałby z podjęciem działalności do czasu, aż to zgłoszenie nie wyłączy go z KRUS.

Odwołujący się, aż do podjęcia czynności przez KRUS w niniejszej sprawie, nie był świadom, że sporne okresy zatrudnienia mogą doprowadzić do wyłączenia z ubezpieczenia rolniczego.

Dowód: zeznania odwołującego się, k. 20v akt sąd.

Sąd rozważył, co następuje.

Odwołania okazały się zasadne w części.

Przedmiot sporu w przypadku obu odwołań sprowadzał się do ustalenia, czy Prezes KRUS prawidłowo stwierdził w przypadku odwołującego się A. K. ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego, a także emerytalno-rentowego w spornych okresach od 01.01.2008 r. do 04.02.2008 r., od 01.04.2008 r. do 31.05.2008 r., od 01.01.2010 r.

Stan faktyczny sprawy był bezsporny, w tym – co do okoliczności dotyczących okresów zatrudnienia i działalności gospodarczej odwołującego się, a także treści składanych przez odwołującego wniosków i rozstrzygnięć wydawanych przez KRUS. Szczegółowe informacje w tym zakresie sąd ustalił na podstawie dokumentacji zawartej w aktach organu rentowego. Sąd dał ponadto wiarę zeznaniom odwołującego się, który nie tylko potwierdził stan faktyczny i opisał okoliczności związane z postępowaniem przed organem rentowym, ale też wyjaśnił, jakie miał intencje w zakresie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników przez całe sporne okresy i że nie miał świadomości konsekwencji prawnych swoich działań.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1 oraz art. 16 ust. 1 pkt 1, ust. 3 ustawy z 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 299 ze zm.), ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu, a także emerytalno-rentowemu podlega z mocy ustawy rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny, jeżeli ten rolnik nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo nie ma ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

W myśl art. 37 ust. 1 ustawy, rolnik jest obowiązany, nie czekając na wezwanie, w ciągu 14 dni informować Kasę o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności.

Zgodnie natomiast z art. 3a ust. 1 ubezpieczenie ustaje od dnia następującego po dniu, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie ubezpieczeniu, z zastrzeżeniem ust. 3.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do okresów związanych z zatrudnieniem odwołującego się, tj. okresów od 01.01.2008 r. do 04.02.2008 r. i od 01.04.2008 r. do 31.05.2008 r.

Mając na względzie powyższe przepisy, nie budzi wątpliwości, że zatrudnienie, skutkujące podleganiem innemu ubezpieczeniu społecznemu, jest przesłanką ustania ubezpieczenia społecznego rolników.

Odwołujący się bezspornie był zatrudniony w okresach obejmujących sporne okresy od 01.01.2008 r. do 04.02.2008 r., od 01.04.2008 r. do 31.05.2008 r. Nie zgłosił tego faktu w KRUS, choć decyzja o objęciu ubezpieczeniem społecznym rolników z 22.01.2007 r. zawierała stosowne pouczenie.

W związku z tym, w tej części wyłączenie odwołującego się z ubezpieczenia społecznego rolników jest prawidłowe.

W dalszej części omówiony zostanie sporny okres od 01.01.2010 r.

Zgodnie z art. 5a ust. 1 cytowanej wyżej ustawy, rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności, jeżeli spełnia jednocześnie następujące warunki:

- 1) złoży w Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy tej działalności;
- 2) jednocześnie nadal prowadzi działalność rolniczą lub stale pracuje w gospodarstwie rolnym, obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego, lub w dziale specjalnym;
- 3) nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym;
- 4) nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych;
- 5) kwota należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej nie przekracza kwoty 3454 zł.

W niniejszej sprawie, zdaniem organu rentowego, wyłączenie odwołującego się z ubezpieczenia społecznego rolników w okresach zatrudnienia spowodowało, że rozpoczynając działalność od 01.01.2010 r., odwołujący się nie podlegał ubezpieczeniu rolniczemu przez okres 3 lat.

Odnosząc się do powyższego sąd stwierdza, że w realiach tej sprawy w pełni podziela stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 25.10.2016 r., sygn. akt I UK 386/15, dotyczące wykładni zastosowanego w niniejszej sprawie przez Prezesa KRUS artykułu 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Sąd Najwyższy odpowiedział na pytanie, czy brak karencji po stronie osoby ubezpieczonej (brak nieprzerwanego ubezpieczenia społecznego rolników po zakończeniu stosunku pracy) powinien zawsze i w każdym układzie faktów wysuwać na pierwszy plan ściśle gramatyczną wykładnię art. 5a, ograniczoną wyłącznie do reguł interpretacji językowej, przy jednoczesnym zignorowaniu szerokiego kontekstu sytuacyjnego, celowościowego, systemowego i bieżących trendów w kształtowaniu zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego rolników.

W ocenie Sądu Najwyższego w składzie rozpoznającym omawianą sprawę, istnieją podstawy do przyjęcia pozajęzykowych reguł interpretacji prawa materialnego (art. 5a ustawy o u.s.r.). Punktem wyjścia jest stwierdzenie, że przystąpienie do określonego systemu ubezpieczenia społecznego (w tym wypadku rolniczego) i ochrona ryzyk ubezpieczeniowych w danym reżimie nie może być dowolnie usuwana przez organy rentowe po wielu latach ubezpieczenia, skoro działalność rolnicza osoby fizycznej, przez cały okres aktywności zawodowej, stanowiła jej główne źródło dochodów, a do przekroczenia zasad pozwalających na pozostanie w ubezpieczeniu społecznym rolników doszło bez winy tej osoby. W podobnym tonie wypowiedział się już Sąd Najwyższy (por. wyroki z 29.05.2013 r., sygn. akt I UK 641/12; z 13.11.2014 r., sygn. akt I UK 117/14).

W realiach omawianej sprawy Sąd Najwyższy stwierdził, że ocena skutków wyłączenia skarżącej z ubezpieczenia społecznego klaryfikuje się w starciu wartości wynikających ze statycznych teorii wykładni prawa (treść normy prawnej nie ulega zmianie w czasie) z koncepcją dynamicznej teorii prawa (ustalenie treści znaczenia przepisu przez kontekst społecznościowo-czasowy) w zestawieniu z konstytucyjną zasadą proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP). Rygor ustania z mocy prawa rolniczego tytułu ubezpieczeń społecznych, po wielu latach opłacania składek, na zasadach i wymogach określonych przez zmodyfikowane warunki art. 5a ustawy o u.s.r., może prowadzić do zastosowania nieproporcjonalnie drastycznej sankcji w zestawieniu z niezawinionym uchybieniem skarżącej. W końcu mogła ona w dobrej wierze być przekonana, że raz uzyskane uprawnienie do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w zbiegu z działalnością, nie zostanie przerwane przez podjęcie pracy zarobkowej. W takim przekonaniu mogły utwierdzić ją kolejne decyzje organu rentowego aprobujące podleganie ubezpieczeniu społecznemu. W ten sposób pojawia się zagadnienie związane z ochroną zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa, zwana także zasadą lojalności państwa względem obywateli, która ściśle wiąże się z bezpieczeństwem prawnym jednostki (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 28.02.2012 r., sygn. akt K 5/11). Zamyka się ona w stwierdzeniu, że prawo nie może być pułapką dla obywatela, co oznacza kierowanie swych spraw w zaufaniu, iż nie naraża się na prawne skutki, których nie mógł przewidzieć w momencie podejmowania decyzji i działań oraz w przekonaniu, iż jego działania podejmowane zgodnie z obowiązującym prawem będą także w przyszłości uznawane przez porządek prawny. Trybunał zauważył też, że nie może być tak, iż organ, po upływie kilku czy kilkunastu lat, w reakcji na stwierdzone nieprawidłowości w procesie ustalania prawa do świadczeń uzyskuje „doraźny instrument” umożliwiający weryfikację warunków ubezpieczenia. „Pułapka prawna” polega na tym, że obywatel, opierając się na dokonanej przez organ władzy publicznej ocenie przesłanek nabycia prawa i działając w zaufaniu do dokonanej oceny, podejmuje istotne decyzje życiowe, a następnie – gdy okaże się, że decyzje organu były błędne - ponosi wszelkie konsekwencje tych błędów. Dzieje się tak również wtedy, gdy obywatel swym zachowaniem w żadnej mierze nie przyczynił się do sformułowania błędnych ocen, a wręcz przeciwnie – dochowując należytej staranności – podejmował działania w zaufaniu do organu i wydawanych przez niego decyzji.

Pozostając w tym nurcie rozważań nie sposób zbyć milczeniem postanowień Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 1 Protokołu Nr 1, sporządzonej 04.11.1950 r. w Rzymie oraz wypracowanego na tym tle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (por. np. wyrok w sprawie Moskal przeciwko Polsce

z 15.09.2009 r., skarga nr 10373/05 z glosą A. Bodnara, B. Grabowskiej, PiZS 2010 r., nr 6). W powołanym judykacie podkreśla się zasadę dobrej administracji, zgodnie z którą władze publiczne powinny działać z najwyższą sumiennością, zwłaszcza gdy przedmiotem jest bardzo istotne z punktu widzenia jednostki zabezpieczenie społeczne. Jeśli naruszenie prawa wystąpiło bez świadomego udziału uprawnionego, te same organy winny inaczej ocenić proporcjonalność naruszenia. W takiej sytuacji, gdy dodatkowo odmowa ustalenia prawa do świadczenia wiąże się z utratą źródła utrzymania, niemal z dnia na dzień, a osoba uprawniona nie ma dużych możliwości przystosowania się do tej zmiany z uwagi na wiek, stan zdrowia, bezrobocie w regionie zamieszkania – dochodzi do naruszenia art. 1 Protokołu Nr 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, a ingerencja w prawa nabyte jest nieproporcjonalna. Oczywiście przedmiotowe uwagi zostały poczynione na tle wstrzymania prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego, a przedmiotowa sprawa toczy się o podleganie ubezpieczeniu społecznemu. Jednak nie można zapomnieć, że uzyskanie prawa do świadczenia poprzedza podleganie ubezpieczeniu społecznemu. Skarżąca wybrała określony reżim (ubezpieczenie społeczne rolników) i stąd jej wykluczenie z datą wsteczną faktycznie niweczy poniesione nakłady w kontekście uzyskania świadczenia związanego z ryzykiem starości. Rzecz dotyczy wszak okresu od stycznia 2003 r., a wnioskodawczyni obecnie ma 51 lat. Wykluczenie z ubezpieczenia społecznego rolników za ostatnie 11 lat może stanowić niepowetowaną utratę okresu ubezpieczenia zapewniającego minimalny poziom zabezpieczenia społecznego. Jawi się to jako nieproporcjonalna uciążliwość, skoro normalnie prowadziła działalność rolniczą. Przy tej ocenie istotny jest fakt, że jej mąż od 1999 r. był na rencie. Z tego względu ciężar prowadzenia działalności rolniczej spoczywał na skarżącej, a prowadzonej działalności gospodarczej, z uwagi na jej wynik i zakres, nie można przypisać realnego tytułu ubezpieczenia społecznego, który powstałby w razie wyeliminowania prawa do ubezpieczenia rolnego. Nie chodzi tu tylko o obowiązek zapłaty składek z tego tytułu, gdyż ich uiszczenie dopiero ma potencjalne znaczenie w płaszczyźnie okresów ubezpieczenia (art. 6 ust. 1 pkt 2 o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), lecz o wybór faktycznego źródła obowiązku ubezpieczenia z uwagi na profil prowadzonej działalności. W innym wypadku prawo do zabezpieczenia społecznego stanie się iluzoryczne, co nie powinno umykać przy rozstrzygnięciu danego zagadnienia.

Stąd usunięcie rolnika z ubezpieczenia rolniczego nie powinno odbywać się przez użycie środków nieproporcjonalnych, które niekonstytucyjnie ingerują w rolniczy tytuł ubezpieczenia społecznego i prowadzą jedynie do „zaciśnięcia pętli zadłużeniowej” w postaci zaległości składkowych z innego (zbiegającego się) tytułu ubezpieczeń społecznych, która doprowadza rolnika do stanu upadłości finansowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 30.03.2013 r., sygn. akt I UK 556/12). W konsekwencji rozważenia i weryfikacji wymaga (dotychczas tego nie uczyniono), czy uzyskanie danych wymaganych do kontynuowania ubezpieczenia rolniczego może odbyć się bez zastosowania nieproporcjonalnie drastycznych sankcji w postaci wyłączenia skarżącego z ubezpieczenia rolniczego i włączenia go do ubezpieczenia społecznego z tytułu okresowo prowadzonej niskodochodowej działalności pozarolniczej, jeżeli w razie objęcia skarżącego ubezpieczeniem z tytułu pozarolniczej działalności zostanie on obciążony obowiązkiem uregulowania zaległości składkowych w ZUS, której racjonalnie rzecz ujmując skarżący i tak nie będzie w stanie zapłacić z dochodów z działalności rolniczej. W takich okolicznościach sprawy ewidentnie widoczne jest niezachowanie konstytucyjnej cechy proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP). Przywrócenie uchybionych z przyczyn niezawinionych lub niezależnych od rolnika terminów do kontynuowania rolniczego ubezpieczenia społecznego wymaga poszanowania zasady, aby rolnik, dla którego praca w gospodarstwie stanowi główne źródło utrzymania, nie tracił w wyniku niezawinionego działania rolniczego terminów dokonania czynności nieadekwatnie wygaszających rolniczy tytuł ubezpieczeń społecznych (por. cytowany już wyrok Sądu Najwyższego z 13.11.2014 r., I UK 117/14).

W niniejszej sprawie sąd zgadza się z powyższym stanowiskiem orzecznictwa, a także ze stanowiskiem wyrażonym w odwołaniu, że od daty stwierdzenia podlegania przez odwołującego się ubezpieczeniu rolniczemu, tj. od 01.01.2010 r., do daty wydania zaskarżonych decyzji minęło ponad 9 lat, a w tym czasie odwołujący się opłacał składki na ubezpieczenie rolnicze i prowadził działalność w dobrej wierze, pozostając w przekonaniu, że nadal jest objęty ubezpieczeniem w KRUS.

W niniejszej sprawie odwołujący się zgłosił działalność gospodarczą w KRUS i działał w dobrej wierze w oparciu decyzję z 23.11.2009 r. To usprawiedliwia wniosek, że zaskarżone decyzje są zdecydowanie spóźnione, nawet jeśli jedną z podstaw ich wydania był błąd odwołującego się, popełniony w związku z zatrudnieniem w 2008 r. (czyli jeszcze dawniej). Odwołującemu się od początku zależało, by w spornych okresach być objętym ubezpieczeniem społecznym rolników. Jak ustalono powyżej – gdyby wiedział w 2009 r., że zgłoszenie działalności będzie skutkowało wyłączeniem z ubezpieczenia społecznego rolników, odczekałby z podjęciem działalności do czasu, aż to zgłoszenie nie wyłączy go z KRUS. Aż do podjęcia czynności przez KRUS w niniejszej sprawie, nie był świadom, że sporne okresy zatrudnienia mogą doprowadzić do wyłączenia z ubezpieczenia rolniczego.

Ponadto należy zauważyć, że działalność gospodarcza w formie przewozów taksówką miała marginalne znaczenie dochodowe dla odwołującego się. Przynosiła mu przychód w wysokości od 2 729,00 zł do 5 008,00 zł rocznie, zwykle około 3 000 zł rocznie, co daje około 250 zł przychodu miesięcznie.

W takiej sytuacji, wyłączając odwołującego się z ubezpieczenia społecznego rolników w okresie aż 9 lat od ostatniego zgłoszenia działalności, zaskarżona decyzja nakłada na odwołującego się sankcję nieproporcjonalną do stopnia zaniedbań rolnika i do znaczenia, jakie miała dla niego prowadzona działalność pozarolnicza.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzeczono jak w punkcie I wyroku.

W pozostałym zakresie (pkt II) odwołanie należało oddalić na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

O kosztach zastępstwa procesowego (pkt III) orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 265), uwzględniając częściowe wygranie sprawy przez odwołującego się.